

Divercity

Με γραφεία στην Αθήνα και το Λονδίνο, οι Divercity είναι σήμερα ένα από τα δυναμικότερα γραφεία της ελληνικής αρχιτεκτονικής σκηνής. Ιδρύθηκαν το 2004 από τον Νικόλα Τραβασάρο, αρχιτέκτονα μηχανικό με σπουδές στο Ε.Μ.Π. (1999) και στη Bartlett School of Architecture UCL (2000), όπου διδάσκει από το 2007 και τη Δήμητρα Καραμπελιά, αρχιτέκτονα μηχανικό Ε.Μ.Π. (1998). Το 2005 στην ομάδα της Αθήνας εντάχθηκε ο Δημήτρης Τραβασάρος, με σπουδές αρχιτεκτονικής στο London South Bank University (2002) και το 2008 ο Χρήστος Δημητρούκας, τεχνολόγος μηχανικός (1997), ενώ το

2009 η Χριστίνα Αχτύπη, αρχιτέκτων μηχανικός με σπουδές στο Ε.Μ.Π. (2005) και στη Bartlett School of Architecture UCL (2009), στην ομάδα του Λονδίνου. Τα έργα του γραφείου, που εστιάζουν κυρίως στις κατοικίες και τα τουριστικά συγκροτήματα, έχουν διακριθεί επανειλημμένα σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και έχουν παρουσιασθεί σε ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις και σε εκθέσεις αρχιτεκτονικής. Οι Divercity συμπεριελήφθηκαν το 2009 στο Architects Directory του γνωστού βρετανικού περιοδικού Wallpaper*, ως ένα από τα ανερχόμενα νέα γραφεία της διεθνούς σκηνής.

Συνέντευξη. Παναγιώτης Τσακόπουλος, Δρ αρχ. μηχαν.
Φωτογράφιση. Παναγιώτης Βουμβάκης, Άννα Σταθάκη

Αν και με σχετικά λίγα χρόνια παρουσίας στην ελληνική αρχιτεκτονική πραγματικότητα, το γραφείο σας έχει ήδη ένα ιδιαίτερα αξιόλογο port-folio.

Θα μπορούσατε, ξεκινώντας, να κωδικοποιήσετε κάποιες βασικές αρχές της αρχιτεκτονικής σας δημιουργίας;

Αφετηρία οποιασδήποτε πρότασης αποτελεί η εξέταση και η κατανόηση του προγράμματος του έργου. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, συχνά οδηγούμαστε στην αμφισβήτηση ή ακόμα και στη μερική ανατροπή του. Κι αυτό γιατί δεν αντιλαμβανόμαστε το πρόγραμμα ως ένα σύνολο ποσοτικών στοιχείων / δεικτών που πρέπει να ικανοποιηθεί μέσα από ένα αντίστοιχο σύνολο χώρων, μα περισσότερο ως αφορμή για το στήσιμο ενός σεναρίου διάδρασης του χρήστη με το χώρο. Ο χώρος που αναζητάμε είναι ένα πεδίο δράσης και δυνατοτήτων, που ανταποκρίνεται περισσότερο στην

αληθινή πολυπλοκότητα των συνθηκών της ζωής, παρά στα στενά όρια μιας προδιαγεγραμμένης λειτουργίας.

Προσπαθούμε δηλαδή να "σχεδιάσουμε" τις χωρικές συνθήκες, που φιλοξενούν, αλλά και προκαλούν συμβάντα, προβλεπόμενα αλλά και αναπάντεχα - τα δε τελευταία μας ενδιαφέρουν πιο πολύ, καθότι ενισχύουν την ατμόσφαιρα του χώρου.

Έχω την εντύπωση ότι η βασική ιδέα, ως αδρή γεωμετρική χειρονομία, είναι αναγνώσιμη σε πολλές μελέτες σας (κτίριο 360°, κατοικία στο Αντίρριο, μελέτη κατοικίας στο Ψυχικό), συνδυάζεται όμως συχνά με μια εξπρεσιονιστική διάσταση (μελέτη για το κτίριο γραφείων στην Ιάσωνος στον Κεραμικό, Grace Santorini hotel - σε συνεργασία με τους mplusm).

Τι αντιπροσωπεύει στα έργα σας αυτή η ισχυρή αρχική ιδέα;

Βασική μας προτεραιότητα σε κάθε έργο αποτελεί η συγκρότηση χωρικού νόηματος. Στην αναζήτηση αυτή ανατρέχουμε συχνά σε αναφορές και μεθοδολογίες πέραν και έξω από την αρχιτεκτονική, ενώ κατά περίπτωση επιλέγουμε το κατάλληλο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο για να εκφράσουμε το νόημα με σαφήνεια. Απλουστεύοντας, αν μιλάγαμε με όρους γλωσσολογικούς, θα λέγαμε ότι για να αφηγηθεί κανείς μια ιστορία ψάχνει μέσα στο ευρύτερο λεξιλόγιό του τις κατάλληλες λέξεις. Η επιλογή και ο τρόπος που θα τις συνδέσει καθορίζουν το ύφος και τελικά συγκροτούν το νόημα. Αυτό έχει σημασία και όλοι οι λέξεις αυτές καθ' αυτές. Αν μέσα σ' όλα αυτά τελικά αναγνωρίζει κανείς, εκ των υστέρων, γεωμετρικές χειρονομίες, αυτό πιο πολύ έχει να κάνει μ' ένα είδος γενετικού μας κώδικα, που ενυπάρχει στη διαδικασία, παρά με μια αρχική συνειδητή απόφαση ή κατεύθυνση.

Σε κάποια από τα τελευταία σας έργα αντιμετωπίσατε το ζήτημα της ένταξης νέων κτιρίων σε παραδοσιακό περιβάλλον, είτε ήπια, όπως στα ξενοδοχεία στη Μύκονο και τη Μονεμβασία, είτε αντιστικτικά, όπως στα ξενοδοχεία στη Σαντορίνη και την Κεφαλλονιά και τη μελέτη για τη θερινή κατοικία στη Μύκονο. Πώς θα ερμηνεύατε τη διαφορετική αντιμετώπιση που επιλέξατε σε κάθε περίπτωση;

Σε συνέχεια των παραπάνω σχετικά με τη συγκρότηση νοήματος, το καθένα από τα έργα αυτά αποτελεί μια διαφορετική αφήγηση, που άλλες φορές αναζητά την ένταξη, άλλες επιδιώκει τη σύγκρουση ή εκτυλίσσεται αδιάφορα ως προς το άμεσο περιβάλλον της.

Το ξενοδοχείο στη Μονεμβασία, συγκεκριμένα, ήταν υπάρχον ιστορικό κτίριο καταγεγραμμένο στη συλλογική μνήμη του τόπου και με ιδιαίτερα αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία, τμήμα του δε χρονολογείται από το 13ο αιώνα. Στις συνθήκες αυτές προσπαθήσαμε να επέμβουμε ήπια, με κύριο στόχο να αναδειχτεί η ιστορικότητα του κτιρίου, μέσω ενός σύνθετου πλέγματος αποκαταστάσεων και μετασχηματισμών, που θα επιτρέψουν στο κτίριο να ανταποκριθεί στο νέο του πρόγραμμα, χωρίς να ανατρέχει σε στείρες μιμητικές αναφορές. Τα ξενοδοχεία στη Σαντορίνη και την Κεφαλλονιά, όπως και η θερινή κατοικία στη Μύκονο, είναι νέα κτίρια που αποπειράνται, με διαφορετικό τρόπο, να συνδιαλαγούν με ένα πολύ ισχυρό τοπίο. Ο διάλογος γίνεται κάθε φορά με τα στοιχεία του τοπίου, το φως, την υφή, το χρώμα, τη θέα πάνω σε διαφορετικό προγραμματικό σενάριο.

Η παρέμβαση σ' ένα υπάρχον κέλυφος, της μεταπολεμικής όμως αρχιτεκτονικής, που αποτελεί το αντικείμενο της μελέτης σας για την ανάπλαση του κτιρίου των Σχολών Δοξιάδη στην Αθήνα, ανακίνησε πρόσφατα το ζήτημα της αντιμετώπισης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του μοντέρνου. Θα θέλατε να μας μιλήσετε για τη δική σας θεώρηση;

Για το Κτίριο Δοξιάδη έχουμε κάνει εκτεταμένη έρευνα στο διάστημα των τελευταίων τριών χρόνων, αποτέλεσμα της οποίας είναι και η αρχιτεκτονική πρόταση που έχουμε καταθέσει και υλοποιείται αυτή τη στιγμή. Το γενικότερο ζήτημα της αντιμετώπισης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Μοντέρνου είναι μεν σήμερα περισσότερο επίκαιρο από ποτέ, είναι όμως και ιδιαίτερα σύνθετο και πρέπει κατά τη γνώμη μας να εξετάζεται κατά περίπτωση. Η απόπειρα να απαντηθεί στα στενά όρια του συγκεκριμένου αφιερώματος ενέχει σοβαρό κίνδυνο υπεραπλούστευσης ή γενίκευσης.

Είστε ένα από τα λίγα ελληνικά αρχιτεκτονικά γραφεία που έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του και έξω από τη χώρα μας, με την ίδρυση του γραφείου σας στο Λονδίνο.

Ποια είναι η μέχρι σήμερα εμπειρία σας από την επιλογή αυτή;

Το στοίχημα για εμάς ήταν διπλό - από τη μία η επιθυμία να δούμε αν οι σκέψεις και οι προτάσεις μας μπορούν να αποτελέσουν μέρος της διεθνούς αρχιτεκτονικής συζήτησης και από την άλλη πώς μπορούν να τροφοδοτηθούν και να εμπλουτιστούν άμεσα από το σύγχρονο παγκόσμιο δίκτυο πληροφορίας.

Για το λόγο αυτό, πριν από τρία χρόνια, αποφασίσαμε να έρθουμε στο Λονδίνο, πόλη με έντονα διαπολιτισμική φυσιογνωμία. Η εμπειρία μας μέχρι σήμερα μας κάνει ιδιαίτερα χαρούμενους, μιας και έχουμε αφενός τη δυνατότητα καθημερινής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφορίας με ανθρώπους από όλο τον κόσμο, αφετέρου την ευκαιρία της φυσικής μας παρουσίας σε διεθνώς πρωτοεμφανιζόμενα πολιτιστικά και τεχνολογικά δρώμενα.

Σ' ένα κόσμο σε εξέλιξη, σε μια περίοδο ριζικών ανακατατάξεων, ακόμα και αποσταθεροποιήσεων, ποιες πιστεύετε ότι πρέπει να είναι σήμερα οι προτεραιότητες του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού; Ποια πιστεύετε ότι είναι σήμερα η έννοια της πρωτοπορίας;

Η αρχιτεκτονική, ως μορφοποιημένη διαδικασία σχέσης με το περιβάλλον μας, καλείται σε κάθε χρονική στιγμή να ανταποκρίνεται στις συνθήκες ζωής. Η σύγχρονη ζωή είναι διαφορετική από τη ζωή της προηγούμενης γενιάς και συνεχίζει να αλλάζει ραγδαία. Ο ρόλος του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού είναι να δημιουργεί τις χωρικές συνθήκες γι' αυτές τις νέες μορφές της κοινωνικής ζωής, της εργασίας, των σχέσεων, του ελεύθερου χρόνου και να απαλλαγεί από στερεότυπες εικόνες, μη πραγματικές. Η πρωτοπορία, με την ευρεία έννοια, ενδεχομένως δεν αλλάζει έννοια με την πάροδο του χρόνου - καλείται να αντιλαμβάνεται συνεχώς το παρόν και να του δίνει χώρο να υπάρχει. Από την άλλη, σε πιο ειδικούς όρους, ένα επίκαιρο αντικείμενο της αρχιτεκτονικής συζήτησης σχετίζεται με το "internet of things", με το πώς δηλαδή οι νέες τεχνολογίες ενημερώνουν και ενημερώνονται από το χώρο, χωρίς πλέον να απαιτείται η φυσική τους παρουσία. Γίνονται ήδη πειράματα και δεν είναι τόσο μακριά η μέρα που οι όψεις δύο κτιρίων θα μπορούν να ανταλλάσσουν στοιχεία και να ενημερώνονται, χωρίς εμφανείς συνδέσεις, για παράδειγμα.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να ρωτήσω αν θεωρείτε, με βάση και τη διεθνή σας εμπειρία, ότι η σύγχρονη ελληνική αρχιτεκτονική μπορεί να αποκτήσει το δικό της στίγμα στο διεθνή χάρτη.

Η ελληνική αρχιτεκτονική δεν μπορεί να θεωρηθεί αποσπασμένη από το κοινωνικό σύστημα που τη γεννά και την τροφοδοτεί. Το ζητούμενο επομένως είναι αν ο τρόπος ζωής μας στο σύνολό του θα αποκτήσει το στίγμα του στο διεθνή χάρτη, αν το σύνολο των εκφράσεών μας θα δώσει τις δικές του πρωτότυπες απαντήσεις στα ερωτήματα της δεδομένης ιστορικής στιγμής. Η ελληνική αρχιτεκτονική είναι κομμάτι, έκφραση και συμπύκνωση μαζί, της αντίληψης που έχουμε σ' αυτή τη χώρα για τη σχέση μας με τον κόσμο.

Η ανοικτότητα και η αποδοχή των προκλήσεων, σε επίπεδο κοινωνίας πρωτίστως, είναι ο μόνος δρόμος για τον καθορισμό μιας νέας εθνικής ταυτότητας, ικανής να διεκδικήσει ενεργή παρουσία στο διεθνές σκηνικό και να αποτελέσει μέρος της διεθνούς συζήτησης. Σήμερα, η Ελλάδα διανύει εποχή εθνικής κρίσης και αβεβαιότητας, απροσδιόριστης χρονικής διάρκειας και τροπής. Η νέα αυτή πραγματικότητα τείνει να μας ωθήσει σε μια συντηρητική στροφή ζωής. Οφείλουμε να αντιδράσουμε, να πάμε ενάντια στο ρεύμα, να ρισκάρουμε και να επανεφεύρουμε την ταυτότητά μας σε επίπεδο αρχιτεκτονικής και κοινωνίας με ιδέες φρέσκες, τολμηρές, καινοτόμες. ■

